

можна частково пояснити статевим диморфізмом, вираженим у жувальних м'язових волокнах кроликів. Кастрація самців до шестимісячного віку попереджує розвиток цього статевого диморфізму.

Вік первинного звернення пацієнтів коливався від 4 місяців до 19 років. З них 16 (1,9%) були віком від 4 до 12 місяців, 113 (13,38%) – від 1 до 3 років, 306 (36,3%) – від 3 до 6 років, 324 (38,6%) – від 6 до 9 років, 22 (2,61%) – від 9 до 12 років, 28 (3,3%) – від 12 до 16 років, 33 (3,93%) – від 16 до 16 років.

Також визначено три основні фактори, які найчастіше зустрічалися в анамнезі хворих: годівля зерновмісними сумішами, недостатнє вживання сіна та інших грубих листяно-трав'яних компонентів раціону, наявність супутніх патологій, що призводили до погіршення апетиту.

Бібліографічний список:

1. Welch T, Coe J.B, Niel L, et al. A survey exploring factors associated with 2890 companion-rabbit owners' knowledge of rabbit care and the neuter status of their companion rabbit. *Prev Vet Med* 2017;137:13–23
2. Robinson N, Lyons E, Grindlay D, et al. Veterinarian Nominated common conditions of rabbits and guinea pigs compared with published literature. *Veterinary Sciences* 2017;4
3. Abreu M, Aguado D, Benito J, et al. Reduction of the sevoflurane minimum alveolar concentration induced by methadone, tramadol, butorphanol and morphine in rats. *Lab Anim.* 2012;46:200–206.
4. Hawkins M.G, Pascoe PJ. Anesthesia, analgesia and sedation of small mammals. In: Quesenberry K.E, Orcutt CJ, Mans C et al., eds. *Ferrets, Rabbits and Rodents: Clinical Medicine and Surgery*. 4th ed. St. Louis, MO: Elsevier; 2021:536–558.
5. British Rabbit Council. Breed standards Newark.Notts: The British Rabbit Council, 2017. <https://thebritishrabbitcouncil.org/standards.htm>.

УДК 636.09:598.112.21:612.3:614.9

ОСОБЛИВОСТІ АНАТОМІЧНОЇ БУДОВИ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ ЄМЕНСЬКОГО ХАМЕЛЕОНА

Скачко С.М., аспірант, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1229-5980>

Фесенко І.А., кандидат ветеринарних наук, ст. викладач, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6076-5545>

Куш М.М., доктор ветеринарних наук, професор, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5280-9755>

В останні роки в європейській та північноамериканській торгівлі домашніми тваринами набули поширення рептилії. Одними з найбільш популярних серед них є єменські (вуалеві) хамелеони (*Chamaeleo calyptratus*), які серед цієї родини найбільш часто зустрічаються у ветеринарній практиці. Це стоїчні тварини, їх захворювання виявляють із запізненням, тому своєчасна діагностика і терапія є важливими. Поширеними серед хамелеонів є захворювання органів апарату травлення: жовчнокам'яна хвороба, ліпідоз печінки, злоякісні пухлини, що пов'язані з ротовою порожниною, стравоходом, шлунком, кишечником, клоакою, печінкою і підшлунковою залозою, непрохідність шлунку тощо. Діагностика, профілактика та лікування хвороб рептилій є складними, оскільки у ветеринарного лікаря відповідної фахової інформації дуже мало. Базою для розуміння хвороб, розробки методів їх діагностики і лікування є дані морфологічних досліджень, але їх кількість є обмеженою. Метою

дослідження було встановлення анатомічних особливостей органів травлення єменського хамелеона. Матеріалом дослідження були органи травлення самок єменського хамелеона 8-місячного віку.

Середня маса тіла тварин становила $65,2 \pm 2,4$ г. Язик хамелеона довгий, сірого кольору, його кінець має циліндричну форму і заглибину на верхівці для захвату живого корму. Середня частина язика має форму дуже довгої товстої порожнистої нитки, що сильно розтягується. Її довжина співпадає з довжиною тулуба. Стравохід представляє собою коротку товстостінну трубку, що переходить в овальної форми шлунок, який розташований в лівій частині грудочеревної порожнини. У кишечнику можна чітко виділити дванадцятипалу кишку, в брижі якої знаходиться підшлункова залоза. Остання має видовжену форму, сіро-рожевого кольору і складається з не завжди виражених двох часток, що мають форму тонкого тяжа. Печінка велика, світло-коричневого кольору, складається з двох часток, між якими виявляється овально-видовженої форми жовчний міхур, наповнений жовчу зеленого кольору. Жовчний міхур розміщений на дорсолатеральному краї лівої частки, яка є більшою. Дванадцятипала кишка коротка, має сірий колір, як і шлунок і місцем впадіння жовчної протоки відмежовується від наступної, згідно даним літератури, клубової кишки. Після місця впадіння в кінець дванадцятипалої кишки жовчної протоки серозна оболонка кишечнику має чорний колір, і тільки клоака має сірий колір. У цілому кишечник має форму тонкої трубки приблизно однакового діаметру, яку візуально важко поділити на відділи і окремі кишки. Приблизно на одну третю довжини кишечнику від клоаки його стінка утворює невеликий мішкоподібний випин – сліпу кишку, що розмежовує тонку кишку від товстої, яка переходить у пряму. Слід відмітити, що порожнина тіла самок хамелеона містила великі за розміром два жирових тіла і яєчники з кількома десятками фолікулів з яйцеклітинами. Відносна маса шлунку становила $2,36 \pm 0,03$ %, кишечнику – $4,88 \pm 0,06$ %, печінки – $3,88 \pm 0,08$ %, підшлункової залози – $0,07 \pm 0,006$ %. Довжина передньої частини язика становила $2,2 \pm 0,01$ см, його діаметр – $0,52 \pm 0,01$ см, довжина стравоходу – $2,21 \pm 0,10$ см, довжина шлунку – $2,52 \pm 0,15$ см, його ширина – $0,94 \pm 0,06$ см, довжина кишечнику – $12,38 \pm 0,45$ см, довжина жовчного міхура – $1,06 \pm 0,04$ см, його ширина – $0,52 \pm 0,02$ см.

Таким чином, органи апарату травлення єменського хамелеону, що належать до класу рептилій, мають суттєві особливості анатомічної будови, що вирізняє їх від відомих фахівцям ветеринарної медицини видів сільськогосподарських тварин – ссавців і птахів.

УДК 59.002

МОРФОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ PELOPHYLAX RIDIBUNDUS В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ

Скрипка М.В., доктор ветеринарних наук, професор, Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

ORCID: [0000-0002-9815-0562](https://orcid.org/0000-0002-9815-0562)

Коренєва Ж.Б., кандидат ветеринарних наук, доцент, Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2730-5990>

Овчаренко Г.В., кандидат медичних наук, Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5766-0163>

Вступ. Морфометричні показники не є безумовно сталою характеристикою, притаманною певному виду амфібій, а є адаптивним показником, який залежить від комплексу причин, які можна поділити на декілька груп. По-перше, кліматичні умови - температура зовнішнього середовища, рівень вологості повітря, кількість сонячних днів